

20. marts 2017

Axelborg, Axeltorv 3
1609 København V

T +45 3339 4000 E info@lf.dk
F +45 3339 4141 W www.lf.dk

Brexit uden aftale – betydning for fødevareklyngen

Theresa Mays tale den 17. januar og det efterfølgende White Paper indikerer, at Storbritannien vil forlade EU's indre marked og i stedet søge at få en frihandelsaftale med EU. Det tager ofte en årrække, at forhandle en frihandelsaftale på plads. Der er derfor en risiko for, at Storbritannien i en periode efter Brexit vil stå helt uden en handelsaftale med EU.

I dette notat analyseres konsekvenserne for den danske fødevareklynges eksport, hvis Storbritanniens udtrædelse af EU gennemføres uden at der samtidig er opnået en aftale om de fremtidige handelsforhold mellem EU og Storbritannien.

Highlights

- Gennemføres Brexit uden at en ny handelsaftale mellem EU og Storbritannien er faldet på plads eller der er aftalt en overgangsordning vil det betyde, at samhandlen vil blive styret af WTO's Most-favoured-nation (MFN) principper.
- Under MFN principperne vil en lang række af fødevareklyngens eksportvarer blive pålagt tariffer, der i praksis kan anses for prohibitive. Det vurderes, at godt 60 pct. af fødevareklyngens vareeksport til Storbritannien helt vil falde bort, fx en del forarbejdet svinekød og mejerivarer, mens eksporten af de resterende varer vil blive reduceret kraftigt. Samlet forventes fødevareklyngens vareeksport til Storbritannien at kunne falde med omkring 75 pct. fra ca. 13 mia.kr. til ca. 3 mia.kr.
- En del af varerne vil kunne eksporteres til andre lande, men til en lavere pris. Samfundsøkonomisk vurderes en hård Brexit (med indførsel af MFN-tariffer) for så vidt angår fødevareklyngens samlede vareeksport, at føre til et tab i BNP på 1,5 mia. kr. og et fald i beskæftigelsen på ca. 4.600 personer.

Baggrund

Fødevareklyngens vareeksport til Storbritannien har i de seneste år ligget på knap 13 mia. kr. I 2015 var Storbritannien således fødevareklyngens fjerdestørste marked. Vareeksporten sætter sine tydelige spor i den danske økonomi med et beskæftigelsesbidrag i 2015 på godt 12.000 personer (tabel 1) og bidrag til samfundets samlede indkomst på godt 7,5 mia. kr. (tabel 2), svarende ca. 8 pct. af fødevareklyngens samlede eksporteffekt. jf. tabel 1 og 2.

Tabel 1. **Beskæftigelseseffekter af fødevareklyngens vareeksport til UK, antal personer**

	2012	2013	2014	2015
Landbrug og gartneri	3.903	3.753	3.746	3.414
Fiskeri	205	246	285	232
Slagterier	1.708	1.641	1.622	1.377
Fiskeindustri	216	223	218	196
Mejerier	424	295	328	352
Bagerier, brødfabrikker mm.	395	420	430	499
Anden fødevareindustri	775	721	753	828
Drikkevareindustri	48	76	66	79
Engrosvirksomheder	1.307	1.319	1.349	1.400
Forsynings- og servicevirksomheder	3.895	3.761	3.781	3.654
UK i alt	12.878	12.453	12.578	12.030
Fødevareklyngens vareeksport i alt	138.000	140.000	140.000	139.000

Anm: Aggregeret fra 139 sektorer

Kilde: Landbrug & Fødevarer på baggrund af input-output modellering og Danmarks Statistik

Tabel 2. **BFI-effekt af fødevareklyngens vareeksport til UK, Mio. kr.**

	2012	2013	2014	2015
Landbrug og gartneri	1.908	1.901	1.580	1.031
Fiskeri	164	126	105	92
Slagterier	836	367	764	1.033
Fiskeindustri	149	217	183	184
Mejerier	282	198	248	437
Bagerier, brødfabrikker mm.	122	128	144	161
Anden fødevareindustri	494	533	601	639
Drikkevareindustri	43	56	64	103
Engrosvirksomheder	942	945	951	971
Forsynings- og servicevirksomheder	2.680	2.743	2.822	2.871
UK i alt	7.620	7.215	7.463	7.521
Fødevareklyngens vareeksport i alt	87.586	91.406	87.366	90.115

Anm: Aggregeret fra 139 sektorer

Kilde: Landbrug & Fødevarer på baggrund af input-output modellering og Danmarks Statistik

Brexit uden aftale

Storbritanniens beslutning om at forlade det europæiske samarbejde kan potentielt have store konsekvenser for beskæftigelse og indkomst i den danske fødevareklynge. I fravær af en ny handelsaftale mellem EU og Storbritannien på det tidspunkt, hvor de forlader EU, vil det være WTOs Most-favoured-nation (MFN) principper, der vil være styrende for samhandlen mellem EU og UK medmindre der aftales en overgangsordning. Dette betyder, at de gældende toldregler vil være identiske med dem, som EU anvender over for lande, hvor der ikke er indgået specifikke handelsaftaler. Det antages her, at Storbritannien vil anvende samme regler over for EU så længe en ny aftale ikke er på plads.

Konsekvensen er, at den danske eksport vil blive pålagt en betydelig told. En told der afhængig af den enkelte vare, dækker over et spæn fra 0 op over 70 pct. I gennemsnit vil varerne fra den danske fødevareklynge blive 24,7 pct. dyrere på det britiske marked (se bilag 1). For en række varer er toldens størrelse af en karakter så denne må karakteriseres som prohibitiv, med stor risiko for at eksporten helt falder bort. Det gælder fx en række forarbejdet svinekøds- og mejeriprodukter. Det vurderes umiddelbart at over 60 pct. af eksporten er i denne risikogruppe, for de øvrige må forventes en reduceret eksport som følge af tolden. Samlet tegner der sig et billede af, at den samlede vareeksport fra fødevareklyngen til Storbritannien kan blive reduceret med tre fjerdedele.

Samfundsøkonomisk betydning

En betydelig reduktion i efterspørgslen fra Storbritannien vil presse danske producenter til at søge alternative afsætningsmuligheder på andre eksportmarkeder og/eller reducere produktionen. Effekten af en "Brexit uden aftale", hvor der tages højde for disse tilpasningsmuligheder, kan anslås ved anvendelse af en økonomisk model (se bilag 2).

Modelberegningerne anslår et fald i den samlede eksport på 4,3 mia. kr. mens importen reduceres med 3 mia. kr. Realt BNP falder med knap 1,5 mia. kr., mens den samlede beskæftigelseeffekt kan opgøres til et fald på godt 4.600 personer.

Med 27 pct. af den samlede vareeksport er svineslagterierne den største leverandør til det britiske marked. Det er forventningen at denne eksport stort set vil falde bort ved en hård Brexit. Modelanalyserne indikerer at der kan forventes et fald i slagteriernes produktion på 6,8 pct. Betragtes den primære svineproduktion, falder produktionen dog kun med 0,9 pct., idet der på kort sigt ses en betydelig vækst i små-grise eksporten (23,6 pct.).

For mejerieksporten ses et fald i eksport og produktion på hhv. 5 og 3,1 pct. mens den primære produktion af mælk og kreaturer falder med 2,4 pct.

Bilag 1: Betydning af MFN principperne

Ved en hård Brexit anses det ikke for sandsynligt, at en fremtidig handelsaftale mellem EU og Storbritannien kan være faldet på plads fra den dag Storbritannien står uden for EU. Handelsforholdene vil derfor falde tilbage til MFN principperne, hvor Storbritannien vil stå over for samme toldmur som andre WTO-lande, der ikke har specifikke handelsaftaler med EU. Det antages at Storbritannien i sådan en situation vil anvende de samme tariffer overfor EU-landene.

Fødevarerklængens vareeksport til Storbritannien kunne ifølge udenrigshandelsstatistikken i 2015 opgøres til knap 13 mia. kr. Vareeksporten kan fordeles på 907 såkaldte KN-varer (8 cifrede varekoder). WTO landene indberetter ligeledes deres toldsats mv. overfor deres handelspartnere på samme varekodeniveau til WTO. WTO stiller disse informationer til rådighed gennem deres databaser, hvorfor det er muligt at samkøre disse med udenrigshandelsstatistikken.

Dermed er det muligt at foretage en konsekvensberegning af hvad den danske eksportværdi fra 2015 vil koste på det britiske marked, såfremt handlen bliver styret af MFN principperne.

Toldsystemet er ganske kompliceret, men der kan identificeres tre regler, der viser sig at dække 97 pct. af fødevarerklængens vareeksport.

1. Ad valorem toldsats for de enkelte varer
2. Specifik told pr. kg/stk/liter
3. En kombination af ovenstående

I nedenstående tabel 3 er informationerne fra de 907 varer aggregeret til sektorniveau. Af tabellen fremgår den samlede eksport fra 2015, den told der vil blive opkrævet ved MFN systemet samt en beregnet sektorspecifik ad valorem toldsats i procent.

Som det fremgår, er der beregnet ganske høje toldsats for nogle af de vigtigste eksportvarer. For den samlede eksport vil tolden udgøre 24,7 pct. For de sektorer der er fremhævet med rødt, er der tale om så store stigninger, at der er en risiko for at eksporten helt falder bort.

I den sidste kolonne er vareeksporten til Storbritannien angivet ved overgang til MFN principperne og en antaget eksportpriselasticitet på -3. I denne situation vil $\frac{3}{4}$ af den samlede vareeksport til Storbritannien falde bort.

Tabel 3. Eksport og beregnet told i mio. kr.

Sektor	UK Eksport	UK eksport i pct. af samlet eksport		UK eksport ved elasticitet på -3	
		Told	Told i pct.		
Hvede	41,70	3,17	14,86	35,64	0,00
Rug	1,23	3,63	0,00	0,00	1,23
Byg	13,53	0,89	4,07	30,07	1,32
Havre	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Raps/ærter	78,53	4,94	0,43	0,55	77,23
Frø	45,93	7,37	0,33	0,71	44,95
Kartofler	5,88	2,18	0,30	5,03	4,99
Sukkerroer	0,01	0,00	0,00	65,93	0,00
Grovfoder	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00
Kvæg	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Svin	46,59	9,53	7,07	15,18	25,37
Æg	9,96	0,23	0,31	3,07	9,04
Kyllinger	0,02	0,02	0,00	8,76	0,02
Pelsdyr	0,11	0,03	0,02	19,37	0,05
Gartneri	0,52	0,00	0,00	0,00	0,52
Skovbrug	147,70	5,36	6,26	4,24	128,91
Fiskeri	283,17	5,25	27,75	9,80	199,93
Indvinding af grus og sten	0,01	0,15	0,00	5,95	0,01
Kvægslagterier	170,84	5,52	71,08	41,60	0,00
Svineslagterier	3561,75	15,39	1322,25	37,12	0,00
Fjerkræslagterier	235,79	14,20	69,73	29,57	26,59
Fiskeindustri	1332,49	8,78	186,48	13,99	773,06
Mejerier	1570,02	8,99	607,16	38,67	0,00
Bagerier, brødfabrikker mv.	429,84	10,73	39,60	9,21	311,05
Anden fødevarerindustri	2419,54	13,56	696,65	28,79	329,60
Drikkevarerindustri	320,56	5,61	24,57	7,66	246,85
Tobaksindustri	0,41	5,16	0,04	9,00	0,30
Tekstilindustri	0,12	2,95	0,00	2,33	0,11
Beklædningsindustri	0,59	2,09	0,02	3,82	0,53
Læder- og fodtøjsindustri	2,99	0,61	0,16	5,20	2,53
Træindustri	8,33	4,79	0,00	0,00	8,33
Papirindustri	0,58	2,26	0,00	0,18	0,58
Olieraffinaderier mv.	0,00	0,03	0,00	4,27	0,00
Fremst. af basiskemikalier	241,14	2,97	15,18	6,30	195,60
Fremst. af maling og sæbe mv.	397,78	10,57	104,99	26,39	82,81
Medicinalindustri	32,58	12,13	4,82	14,78	18,13
Plast- og gummiindustri	3,56	8,57	0,00	0,04	3,56
Glasindustri og keramisk industri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Betonindustri og teglværker	0,29	10,84	0,00	0,00	0,29
Fremst. af metal	0,22	5,67	0,00	0,00	0,22
Metalvarerindustri	14,73	2,23	0,13	0,90	14,33
Fremst. af andet elektronisk udstyr	1,70	2,12	0,03	1,70	1,61
Fremst. af elektriske motorer mv.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Fremst. af husholdningsapparater, lamper mv.	0,03	5,75	0,00	0,00	0,03
Fremst. af motorer, vindmøller og pumper	1,68	3,54	0,03	1,72	1,59
Fremst. af andre maskiner	386,70	5,36	3,32	0,86	376,75
Fremst. af motorkøretøjer og dele hertil	2,74	3,81	0,03	1,19	2,64
Fremst. af skibe og andre transportmidler	1,58	0,63	0,13	8,50	1,18
Møbelindustri	2,05	4,05	0,02	1,01	1,99
Legetøj og anden fremstillingsvirksomhed	0,05	4,91	0,00	1,70	0,05
Reparation og installation af maskiner og udstyr	0,01	3,84	0,00	0,00	0,01
Engroshandel	1171,52	6,78	250,03	21,34	421,44
I alt	12987,10	8,28	3207,81	24,70	2893,86
Prohibitivt høje satser i alt	8355,72	12,48	2871,85	34,37	

Anm: Overgang fra varer til sektorspecifikation beregnes ud fra tilsvarende metoder der ligger bag udarbejdelse af input-output tabeller.

Kilde: Landbrug & Fødevarer på baggrund af Statistikbanken KN8M samt WTOs tarif database https://www.wto.org/english/tratop_e/tariffs_e/tariff_data_e.htm

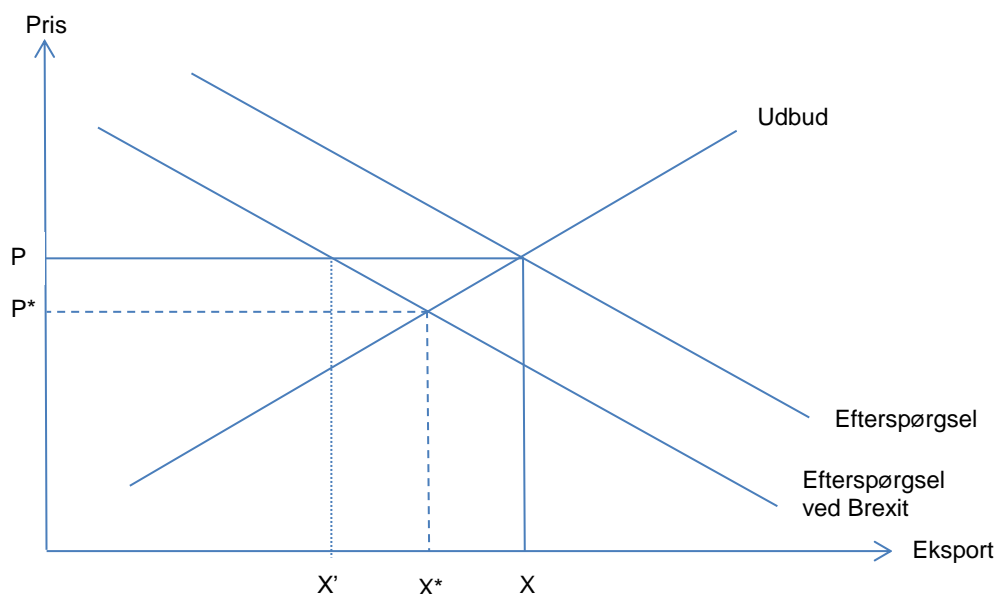
Bilag 2: Modelberegnet sektor- og samfundsøkonomiske effekter af en hård Brexit

I ovenstående tekst blev der redegjort for at ca. $\frac{3}{4}$ af den samlede eksport til Storbritannien vurderes at falde bort ved en hård Brexit. Dette er dog ikke det samme som at $\frac{3}{4}$ af beskæftigelsen og indkomsten dannet som følge af vareeksporten til Storbritannien også vil falde bort. Virksomheder i den danske fødevareklynge vil forsøge at få afsat produktionen på andre markeder, men som konsekvens også til lavere afsætningspriser.

Effekten heraf kan illustreres ved hjælp af en økonomisk model, hvor den samlede udenlandske efterspørgsel efter de enkelte produkter reduceres svarende til den andel, der i udgangspunktet afsættes til UK. Fx forventes svineslagteriernes eksport til Storbritannien at falde bort. Denne eksport udgør 15,4 pct. af den samlede eksport fra svineslagteriernes (tabel 3). Derfor tager modelberegningen udgangspunkt i et fald i udlandets efterspørgsel på 15,4 pct. ved uændrede priser. For fiskeindustrien forventes et fald i eksporten til Storbritannien på 42 pct. (fra 1.332,5 mio. kr. til 773 mio. kr. jf. tabel 3). Da eksportandelen til UK udgør 8,8 pct. svarer det til et samlet efterspørgselsfald på -3,7 pct. for fiskeindustriens eksport. Samlet set betyder det at sektorer, der bliver ramt af høje toldsatser i kombination med store eksportandele, vil opleve de største reduktioner i den samlede udenlandske efterspørgsel.

Effekterne er illustreret i figur 1 med en udbuds- og efterspørgselskurve. Markedsligevægten er i udgangspunktet ved prisen P og eksporten X. Et efterspørgselsstød svarer til at efterspørgselskurven flytter mod venstre og derved opstår en ny markedsligevægt ved en lavere pris P* og eksport X*. Hvor efterspørgselsstødet umiddelbart svarer til en eksport ved X', så vil de tilpasninger gennem priser som producenterne må acceptere, når de søger alternative afsætning for produktionen, resultere i at eksporten vil blive reduceret, men dog ikke så meget som det umiddelbare efterspørgselsstød tilsiger. Dermed bliver også de samfundsøkonomiske tab reduceret gennem disse tilpasninger.

Figur 1. Illustration af efterspørgselsændring

Resultater

Modelberegningerne gennemføres med den australske ORANI-G model, tilpasset med danske data. Analysen gennemføres med modellens kort sigts egenskaber, hvor effekten på BNP hovedsageligt forklares af ændringer i udenrigshandlen, idet det private og offentlige forbrug samt investeringer antages fast i reale størrelser. Den faldende eksport reducerer BNP, men samtidigt fører en faldende produktion til falden import dels som følge af reduceret produktion, dels pga. en substitution mod dansk produktion. Den samlede eksport falder med 4,3 mia. kr. mens importen reduceres med 3 mia. kr. Realt BNP falder med knap 1,5 mia. kr.

På økonomiens udbuds side sker tilpasningen til den nye situation hovedsageligt i anvendelsen af arbejdskraft, da kapitalapparatet antages konstant på det korte sigt. Den samlede beskæftigelseseffekt ved en hård Brexit kan opgøres til et fald på godt 4.600 personer.

Tabel 4. **Makroøkonomiske effekter ved en hård Brexit**

	Mia. DKK kr. 2012-priser	Reale ændringer, mio. kr.
Eksport	1.035	-4274
Import	921	-3028
BNP	1.895	-1486
Beskæftigelse, antal personer	2.739.628	-4610
Priser		Pct. ændring
Forbrugerpriser		-0,10
Eksportpriser		-0,17
Importpriser		0,00
Realløn		0,10
Jordrente		-3,04
Kapitalleje		-0,32

Kilde: Landbrug & Fødevarer på baggrund af ORANI-G modellen med danske data

I tabel 5 er vist konsekvensen for produktion og eksport for nogle af de centrale produktioner i fødevareklyngen. I første kolonne er endvidere vist de umiddelbare reduktioner i eksporten som modellen er "stødt" med (svarende til skifte i efterspørgelseskurven i figuren ovenfor).

En hård Brexit vurderes umiddelbart at ville føre til et fald i efterspørgslen efter forarbejdet svinekød på 15,4 pct. Efter tilpasninger viser modelresultaterne, at den endelige effekt på svineslagteriernes eksport kan opgøres til et fald på 8,5 pct., mens produktionen falder med 6,8 pct. Betragtes den primære svineproduktion falder produktionen dog kun med 0,9 pct., idet der ses en betydelig vækst i små-grise eksporten (23,6 pct.). For mejeriekporten ses et fald i eksport og produktion på hhv. 5 og 3,1 pct. med et større gennemslag på den primære produktion hvor produktionen af mælk og kreaturer falder med 2,4 pct.

Den generelt faldende animalske produktion fører til et lavere foderforbrug, der bl.a. fører til en stigende eksport af korn.

Table 5. **Produktion og eksport af udvalgte varer/sektorer, pct. ændring.**

	Eksporstød	Produktion	Eksporstød
Korn	-1,88	-0,15	4,37
Raps	-0,10	-0,06	2,12
Kartofler	-0,33	-0,19	3,22
Sukkerroer		-0,14	
Grovfoder	0,00	-2,22	0,00
Kvæg		-2,38	
Svin	-0,02	-0,91	23,58
Fjerkræ	-0,01	-0,12	11,45
Pelsdyr	0,00	0,00	0,00
Gartneri	-0,68	-0,06	0,09
Fiskeri	-1,54	-0,09	0,50
Kreaturslagtning mv.	-5,52	-0,99	-2,61
Svineslagtning mv.	-15,39	-6,76	-8,48
Fjerkræslagtning mv.	-12,59	-3,80	-8,92
Fiskeindustri	-3,69	-1,63	-2,09
Mejerier	-8,99	-3,11	-5,04
Brødfabrikker	-2,97	-0,50	-2,03
Øvrig fødevarer fremstilling	-11,72	-4,14	-9,20
Drikkevarer	-1,29	-0,20	-0,65

Kilde: Landbrug & Fødevarer på baggrund af ORANI-G modellen med danske data

Landbrug & Fødevarer

Axeltorv 3 T +45 3339 4000 E info@lf.dk
 1609 København V F +45 3339 4141 W www.lf.dk

Yderligere kontakt

Frank Øland 3339 4252 frha@lf.dk
 Lars-Bo Jacobsen 33394472 lbia@lf.dk